

KIRÁLY IGNÁCZ

HELYTÁLLÁS

Evangéliumi esemény hangoljon rá a címben jelölt témára: a „próbaútról” visszatérő tanítványok fáradtan, de sikerélményekkel telten térnek vissza a Mesterhez. Küldve voltak, vállalták, teljesítették és jóleső fáradtságukra reagál Jézus: pihenjete. (Márk 6,30-).

A helytállás kitartó küzdelem jelent, a nehézségek ellenére is folytatását annak, amit vállaltam. Emlékszem, Dombi Ferenc atya rávett néhányunkat egyházi „adószedésre”, Halásztelken. Elsődleges cél nem a pénzbevétel, hanem az emberek megszólítása volt. Minden porcikám borzongott az ötlettől, de a valahova tartozás kötelez, vállaltam. Néhány elutasító, ellenséges hozzá állástól eltekintve az emberek szöbe álltak a gimnazista suhancsal. Jó, ebben az is benne volt, hogy legtöbbször ismertek és nem feltétlenül betyárságaimról csupán. Sikerélményeim voltak, hogy valamit teljesíthettem, helytállhattam.

1./ Helyemen. A magát helyén tudó ember kevésbé helytelenkedik. Kevésbé tesz olyat, ami nem illik őhozá és az ő elveihez. Sajnos nem születünk bele a földi életünk életre szóló helyébe. Köztudottan jó szülőktől is születhet elkutyuló gyermek. Lehet, hogy nem csak sajnós? Néha jó is, ha nem születünk bele. Egy zilált, életidegen házasságból születni az életbe, a kimenekülésre indítja a jobbra hivatott felnövő gyermeket. A bojtortjárnál lehetetlen fűgét szüretelni? A növényre érvényes, az emberre nem.

Adatott az, amikor, ahova, ahogyan születünk. Felelősségcsökkentés szándékával halljuk a genetikai adottságokat, a kikerülhetetlennek látszó sorsokat felemlegető magyarázkodásokat. A legkatolikusabb francia írók egyike, Claudel írja: „A kereszthez vagyok kötve, de a kereszt nincs kötve semmihez.” (Selyemcipő). Mintha nem kapnánk semmi lehetőséget arra, hogy fix ponthoz köthessük az életünket. Mintha ladikban, mentőmellényben, vagy akár fenntartó fakesztbe kapaszkodva hányódnánk az élet tengerén. Alap szinten tényleg így is van. Sodrás visz. Családi, társadalmi, politikai. Kortárs csoportbeli, vallási, civil mozgalmi. Vagy egyszerűen belefárad az ember a szüntelen úzásba, akár abba, hogy valami uszadék halmazból magának emeljen ki valamit. Akár, hogy partra evickéljen kerülgetve az oda úzást gátló sok mindent. Az árral szemben úzást már nem is említem.

Választhatok. No, nem a mindenből valamit. Nem. Valamik közül valamit. A szabadságot abszolútnak álmodók jó, ha belátják a tény: szabadon választunk nagyon is behatárolt lehetőségek közül. A mai világban nem könnyű belátni, hogy nem csúcsérték a szabadság, hanem csúcs felelősség. Magamról azt mondom: én az emberiség magyarul beszélő jézusi tájékozódású keresztény kultúrájához tartozom. Azért is, mert ebbe születtem, azért is, mert felnövekedvén az ide tartozást

választottam. Az adott alapra nekem kellett felépítenem az én kisbajos életemet. Az építkezés alatt is vigyázva, hogy a lényegesen emberi ki ne felejtődjön: „Soha ki ne fogyjon kezdeből az emberbarátság melege!” (Sinkovits Imre).

2./ Állni. No, nem statikus állapotról van itt szó. Aktivitásról. Vagy az talán nem erős aktivitás, ha az ár sodrása ellenére megállunk a lábunkon? Vagy az nem kemény aktivitás, mikor ebben a sodró, elragadni akaró erőterben a magunk személyes lépéseit tesszük? Nyelvédésanyánk gazdagságából most csak a megáll és kiáll fogalmát nézem. Megállni igyekszem szerettem, testvérbarátaim előtt és Jézusunk előtt. Vagyis mindenki előtt, aki fontos nekem. Lehetek, ha nem vigyázok, homo peregrinator (kóborló, vándorló), csángáló, aki elbóklássza életét a legelőn, mintegy rideg marhatartású életformában. Ennél talán többre hivatott az ember. Például arra, hogy amit értéknek tart, azért kiálljon. Azt képviselje, ismertesse, védje, fejlessze. „Emlékező tanukká és emlékeztető tolmácská kell lennünk.” (Merza József). Kellenek a biztatások. Kellenek az óvó figyelmeztetések is: „Aki áll, az vigyázzon, hogy el ne essék!” (Szt. Pál).

3./ Veszélyeztetettségeink. Tudom, a helytállás értékét és nehézségét éppen az adja, hogy ellen erőben élünk. Az emberhez az a méltó, ha nem kimenekülni akar a kihívásokból, hanem megoldani igyekszik azokat. Még akkor is így van, mikor belátom, hogy ehhez rendszeres erőforrásokra, pihenésre és „közérzetjavító intézkedésekre” van szükség (Miklovicz L.). Itt az arányt elvesztés lehet bűnre vezető alkalom.

„Szunnyatagság” veszélye (Sütő A.) .Ez, az éberség lankadása. Még nem alvás, de már olyan helytállás helyetti jelenlét, melyben a szellem, a lélek már nincs ott: „kinézek a fejemből”, ahogy a közbeszéd mondja. Ismerjük a sorkatonák régi szövegét: aki megáll, az le is ül; aki leül, az le is fekszik; aki lefekszik, az el is alszik. Kész. A végig aludt életért kár volt megszületni. Akkor is, ha a régi latin bölcsesség szerint: Qui dormit, non peccavit! (Ki alszik, nem vétkezik). Szunnyatagon követjük el a mulasztásos bűneink nagy részét. Elmulasztódnak a jótettek. Amit elhalasztok, az el is hal. Ébresztő órát, mobilt használnak az időben felkelni nem tudók, de felkelni akarók. Van más csilingelő jelző rendszerünk is. „Figyelő szemek erőt sugároznak felénk az elkutyulás ellen” (Bulányi Gyb.). Ami fontos, ahhoz fel kell kelni, időben. Az Isten Országáa ott van már közel, ahol a munkahelyre, iskolába érés miatti csilingelések mellett egyre jelentősebbek a jótettek miatti csilingelések.

Ingatagság. Mint az operett szövegben: „Az asszony ingatag, úgy hajlik, mint a nád...”. Csak kibővítvé: mindenki ingatag. Ez még nem bűn. Ez már bűnre vezető alkalom. Helytállásaink finomhangolású kísértései a „diszkrét gesztusok” (Czakó G.). Melyekben az élhetőbb életért engedményeket teszünk.

Mikor felfüggesztem helyállásomat egy kis „vargabotúért”, egy kis csintalanságért. Ebből születtek a megbízható párttagok a kommunizmusban. Diszkrét rugalmasság azért, hogy szuper állások betöltése lehetővé váljon, nem csak Moszkvában. Vagy ez már több, mint csintalanság? Az akkori közbeszédben másként mondták: hülye az, aki nem így tesz! Jó tudatosítani, hogy van mikor egy szem tömjén is árulás Nero császár idejében a keresztények választási lehetősége a tömjén, vagy halál. Minden kimagyarozó, elkenősen értékelő, vagy értékítélettel elítélt fogalmunk az értékiszemléletünk szerint tehető mérlegre. Lelke rajta, mondjuk. Lelke a mérlegen. Jaj, csak könnyűnek ne találtassak! „Visszhangtalan citerásoknak és köldöknéző széplelkeknek megkegyelmez a világ”- írja Süttő András, miután a kommunista erőszak kiverte a szemét. Van taktikai óvatosság is. A gondolkodó és megfontolt emberek helyezkedő sajátossága. Ezt látom Illyésnél, aki 56 után így biztatja Sinkovits Imrét: „A maradék tisztesség megőrzése mellett életben kell maradnunk.” Ezt olvasom a református püspöknél, Ravasz Lászlónál (1948): „Inkább okos voltam, mint hős.”

Helytállás. Csak azért is. Mégis. Mindezek ellenére is. A „százannyi” jézusi ígéretéért is. Ha már egyszer megadatott, hogy kincset találtunk és erre építkeztünk. Akkor is, ha ez a mai világ másabb, mint fiatal korunkban. „Hogy jó földbe került a vetés, az nem kérdés, de hogy áttelel-e, ezért legyünk gondban”(Sinkovits I.). A köröttem hullámzó életben is meg kell találnom a magam helytállásainak teendőit. „Azt élet 60 évesen fennsík, se föl, se le, csakis előre a lényeg iránt” (Illyés).

MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS

TEOLÓGIA & KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

Előadásomban az egyházfejlesztés és a teológia között viszonyt törekszem elemezni.² Két nézőpont metszetét, egymásba fonódását, tandemjét vagy tangóját mutatom be - három lépésben. Először a profán és a szent tudás egymásra hatásának modelljeiről beszélek, a teológia és a társadalomtudományok viszonymodelljeinek mintájára. Másodszor a teológiahianyos egyházfejlesztésből fakadó egyházi következményekre térek ki. Végül szeretném ráirányítani a teológia lehetséges hozzájárulásaira az egyház fejlesztés törekvéseiben és műveleteiben.³

Teológián az istenismeret rendszerezettségét

értem, a közösségfejlesztés területére koncentráló témák a gyakorlati teológia területére tartoznak, amely ötvözi a társadalomtudományok és a teológia elméleteit és módszereit. Egyházfejlesztésen az intézményfejlesztés és csoport dinamika egyházi közegben történő alkalmazásainak összességét értem.

Mondandóm lényege egy tézis-mondatban is össze lehet foglalni: az egyházfejlesztés dinamikája csak az istenismeret dinamikájával egybefonva válhat az egyház javára. Ugyanez fordítva is igaz: az istenismeret dinamikája az egyházi dinamikába fonódva lehet valóban Isten ismerete, akit a keresztények Jézus Krisztusban imádnak és követnek.

A teológia mindig az adott társadalom és kultúra dinamikus transzformációjában rendszerezi az Istenről és műveiről való tudást. Íve és hullámváltozása van ennek az átalakulási folyamatnak, mint a barátság, párkapcsolat, közösségnek. Bizonytalanságok és bizonytalanságok, stabilitások és krízisek fázisai követik és váltják egymást. A teológia hol megtalálja a megfelelő szavakat, hol elcsendesedik vagy dadogóvá válik, hol pedig maga is meglepődve új, eredeti nyelvre talál. A valódi teológia nyelveken beszél, számos nyelven, múltjának és saját korának nyelvén, s néha ihletett, misztikus nyelven.

Mindez igaz a közösségfejlesztő tréningekre is, melyek az adott társadalmi és kulturális közeg belátásait és technológiáit alkalmazza. Módszerei és célkitűzései változóak, jelentősége hol felerősödik, hol elhalványul. A közösségek állagának feltárása, tervezése, elmozdítása és előmozdítása sokrétű és hullámzó folyamat. Rutinok és eredeti kezdeményezések, szokott és szokatlan tapasztalatok váltják benne egymást. A megtervezett folyamatok egy része előre látható, másik része tele van meglepetésekkel.

A teológia és a fejlesztés is igyekezet, történés és megajándékozottság szötte, melynek mintát végső soron egyedül a Mindenható látja át, hitünk szerint végső soron Ő maga hímezi.

Teológiai és civil tudás együttműködésének modelljei A teológia történetének legutóbbi évszázadában a profán tudások felől nézve jelentős fordulat állt be, amely azonban messze nem tekinthető sem lezárt, sem általánosan ismertnek. A modern társadalmi viszonyok, valamint a természet- és társadalomtudományok felerősödött dinamikájára az egyházi tanítóhivatalok rigid elutasítással válaszoltak, így törekedvén védeni az addigi tudások és pozíciók érvényességét. A profán tudások pedig saját logikájuk szerint értelmezték a kortárs folyamatokat, s vetettek fel víziókat és megoldásokat. Etsi Deus non daretur - mintha nem létezne Isten, vagy ahogyan Charles Taylor fogalmazza: immanens keretben gondolkodva.

Katalin (Luzern: Egyházfórum, 1990); Gerhard Lohfink, Milyennek akarta Jézus a közösséget? A keresztény hit társadalmi dimenziója, mit der Unterstützung von Kocsi György (Luzern: Egyházfórum, 1990)

² Az egyházfejlesztők 2017-es konferenciáján elhangzott előadás kibővített változata.

³ A téma első magyar nyelven is hozzáférhető könyvei: Paul M. Zulehner, Josef Fischer und Max Huber, *Népem lesztek: a gyülekezeti hit alapjai, mit der Unterstützung von Rohonci*